

BİTİŞİKLİK KURAMLARI WATSON-GUTHRIE

Watson'un Bitişiklik Kuramı

Davranışçılık kuramının kurucusu olarak kabul edilir. Öğrenmeyi uyarıcı tepki bitişikliği olarak açıklamıştır. Öğrenmede **çevre**(uyarıcıların) etkisi üzerinde durmuştur. Öğrenmenin en önemli görevi **öğrenme çevresini** kontrol etmektir. Bütün davranışlar koşullanma yoluyla öğrenilebilir. Öğrenmede bilişsel süreçlere tamamen karşı çıkmıştır. Öğrenmelerde pekiştirmenin ve güdünün etkisinin olmadığını öne sürmüştür.

Watson'a göre öğrenmenin iki temel ilkesi vardır.

1.En son ve en sık yapılma ilkesi

Watson'a göre davranışın kalıtsal niteliği yoktur. Belli bir uyarıcıya karşı belli bir tepkiyi ne kadar çok yaparsak (yani ne kadar sık tekrarlırsak) bu uyarıcıya karşı o tepkiyi tekrar yapma olasılığı da o kadar artar. Aynı şekilde ortaya konan en son tepkinin tekrar yapılma ihtimali daha fazladır. Yani bir uyarıcıya karşı yaptığımız en son tepkinin, aynı uyarıcıya karşı tekrar yapılma olasılığı diğer tepkilerin yapılma olasılığından daha fazladır.

2.Bitişiklik(yakınlık) İlkesi

Watson'a göre öğrenmenin olabilmesi için şartlı ve şartsız uyarıcıların birbirine çok yakın zamanlarda ardı ardına verilmesi yani şartlı ve şartsız uyarıcıların bitişiklik ilkesi göz önüne alınarak hemen arka arkaya verilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak Watson öğrenmede istenilen davranışın kazandırılmasında;

- ✓ En son yapılmış olmanın
 - ✓ Tekrarın
 - ✓ Bitişikliğin
- önemi üzerinde durmuştur.

Guthrie'nin Bitişiklik Kuramı

Öğrenmenin tek bir yasa ile açıklanabileceğini savunmaktadır.

Öğrenmenin Tek Yasası

Guthrie'ye göre öğrenmenin tek yasası **bitişiklik** yasasıdır.

Guthrie'ye göre bir kişi belli koşullar altında yaptığı bir davranışı bir başka zaman aynı koşullarla karşılaştığında da gösterme eğilimindedir. Guthrie'nin bitişiklik ilkesi uyarıcı-tepki bitişikliğidir. Organizma çok sayıda uyarıcı ile karşı karşıya gelmektedir. Bunların hepsine birden tepkide bulunması mümkün değildir.

Bu nedenle organizma kendisine gelen uyarıcılardan ancak küçük bir kısmına seçerek tepkide bulunur. Sonuç olarak da çağrışım sadece seçilen uyarıcıyla, gösterilen tepki arasında meydana gelmektedir. Bir tepkinin ortaya çıkması için koşulsuz uyarıcının ortamda olmasına gerek yoktur. Koşullu uyarıcı ve koşullu tepkinin birlikte ortaya çıkması öğrenme için yeterlidir. Öğrenmede ödüle veya pekiştirmeye gerek yoktur. Guthrie Watson'dan farklı olarak “sıklık ilkesinden” bahsetmez.

“son yapılan tepki tekrar edilir” ilkesi benimsenir.

Öğrenmede tekrarın önemli olmadığını vurgular. Organizma bir durumda son olarak göstermiş olduğu davranışı aynı durumla tekrar karşılaştığında tekrar gösterme eğilimindedir. (sonunculuk ilkesi)

- Öğrenmeye yön veren en önemli unsur hazıroluştur.
- Unutmayı geriye ket vurma olarak açıklamıştır.

Guthrie ceza ile ilgili;

Ceza cezalandırılan davranışa zıt, onun yerini alabilecek yeni bir davranış oluşturduğunda daha başarılı olur. Cezanın cezalandırılan davranışa alternatif bir davranış meydana getirmesi, cezalandırılan davranışı doğuran uyarıcının bulunduğu bir durumda verilmesi gerekir.

Böylece eski uyarıcı ve istenmeyen tepki bitişikliği yerine, yeni uyarıcı ve istenen tepki bitişikliği sağlanabilir. Cezanın acı verici olması değil, organizmaya yeni, istenilen davranışı yaptırması önemlidir.

Guthrie'ye Göre Kötü Alışkanlıkları Ortadan Kaldırma Yöntemleri

Guthrie kötü alışkanlıkların ortadan kaldırılabilceğini ve bunun için de üç farklı yöntem kullanılabileceğini söylemektedir. Bunlar; eşik yöntemi, bıktırma yöntemi ve zıt tepki yöntemidir.

1.Bıktırma Yöntemi:

İstenmeyen davranış organizmaya bıktırılınca (yılgınlık gösterinceye) kadar ve sıkılınca ya da yerine farklı bir davranış gösterilinceye kadar yaptırılır.

2.Zıt Tepki Yönetmi:

Bireye yapmaktan kaçındığı ve hoşlanmadığı davranış, hoşlandığı ve yapmak istediği bir davranış ile birlikte yaptırılır. İstenmeyen tepkiyi ortaya çıkaran uyarıcıya tam tersi bir tepkiye neden olması beklenen diğer bir uyarıcıyla eşleştirilir.

Örneğin; okula yeni başlayan çocukta okul korkusu oluştuğunda okula bir süre annesiyle gelmesine izin vermek.

3.Eşik (alıştırma) Yöntemi:

İstenmeyen davranışları, istenen davranışlara dönüştürmeyi sağlayan bir öğrenme tekniğidir. İstenmeyen davranış meydana getiren uyarıcı organizmaya azar azar ve yavaş yavaş uzun sürede verilerek istenmeyen davranışın ortaya çıkması önlenir ve istenen davranışın yapılması sağlanır.

Örneğin; bütün bir yumurtayı yiyemeyen çocuğa yumurta çok küçük parçalara bölünerek azar azar verilir ve eşik olarka kabul edilen bir yumurtayı yiyebilme sınırı geçilerek bu kötü alışkanlık ortadan kaldırılır.

Alışkanlığın Bastırılması (Ortamın Değiştirilmesi)

Bu teknikte alışkanlığın ortaya çıkmasını engellemek için baskı altında tutulması sağlanır. Bunun için organizmanın, istenmeyen alışkanlıkları ortaya çıkaran uyaranlarla karşılaşması engellenerek bu uyarıcılardan uzak durdurulması sağlanır. Örneğin;

- Sınıfta arkadaşlarının yanında konuşmayı alışkanlık haline getiren öğrenci arkadaşlarının yanından uzaklaştırılır ve başka bir yere oturtulur.

Guthrie eğitimde ikaz etme ve tavsiyede bulunma yerine doğru davranışı bizzat yaptırmayı önermektedir. Örneğin; sınıfa kapıyı vurmadan giren öğrenciyi azarlamak ya da öğrenciye ceza vermek yerine tekrar dışarıya çıkıp kapıyı vurarak içeriye girmesini sağlamak.

Guthrie, öğrenmede, güdülenmeye Thorndike'den daha az önem verir.

SİSTEMATİK DUYARSIZLAŞTIRMA (PAVLOV-WATSON)	EŞİK-ALIŞTIRMA GUTHRIE	KADEMELİ YAKLAŞTIRMA SKINNER
<p>İstenmeyen bir tepki organizmadan uzaklaştırılır. Korku ya da fobi ortadan kaldırılır.</p> <p>Örneğin; Okuldan nefret eden bir çocuğun nefretinin ortadan kaldırılması</p> <ul style="list-style-type: none"> -Çocuk babası tarafından otomobille okulun çevresindeki sokaklarda gezdirilir. -Çocuk ve arkadaşları okulun bahçesinde sevdikleri oyunu oynarlar. -Çocuğa okulda sevdiği yiyecekler verilir. -Çocuk birkaç gün okula annesi ile gelir. -Böylece okul korkusu ortadan kalkar. 	<p>Organzimaya istemediği bir davranış ya da kaçındığı bir durum aşamalarla yaptırılır. İstenmeyen ya da kaçınılan bir davranış yavaş yavaş ve azar azar yaptırılır.</p> <p>Örneğin; yumurtadan nefret eden bir çocuğa yumurta yeme alışkanlığının kazandırılması</p> <ul style="list-style-type: none"> -Sevdiği hamburgerin içine habersiz az miktarda yumurta koyma -Sevdiği diğer yiyeceklerin içine habersiz az miktarda yumurta koyma -Sevdiği bir içeceği bir parça yumurta ile birlikte verme -Haşlanmış yumurtadan hergün bir kaşık yedirme -Böylece çocuğa yumurta yeme alışkanlığı kazandırılır. 	<p>Organizmaya istenilen bir durum aşamalı olarak pekiştirilerek kazandırılır. İstenilen bir davranışın alt davranışlara bölünerek sıra ile pekiştirilerek öğretilmesi sağlanır.</p> <p>Örneğin kalabalık bir grubun önünde konuşabilme alışkanlığı kazandırmak için</p> <ul style="list-style-type: none"> -Çocuğa az sayıdaki arkadaşlarının önünde bir kağıda yazılı bilgileri okumasını sağlamak(pekiştireç verilir) -Çocuğa biraz daha fazla sayıdaki arkadaşının önünde bir kağıda yazılı bilgileri okumasını sağlamak(pekiştireç verilir) -Çocuk sınıf arkadaşlarının önünde kağıttaki bilgileri okur (pekiştireç verilir) -Çocuk kalabalık grup önünde konuşur(pekiştireç verilir) -Böylece çocuk kalabalık bir grup önünde konuşma davranışını kazanır.